

ХУДОЖЕСТВЕНИ ОСОБЕНОСТИ НА ВЪЛШЕБНИТЕ ПРИКАЗКИ „ТРИМАТА БРАТЯ И ЗЛАТНАТА ЯБЪЛКА”

Вълшебните приказки въвеждат своите слушатели и читатели в света на красивото и невероятното, в който времето е неопределено. То съответства на всеки миг от разказването на приказката. Действието се развива обикновено в битовата среда на семейството. Героите на приказката са определени като членове на малкия домашен семеен кръг - майка, баща, синове, дъщери. С разгръщането на сюжета действието напуска битовата среда на семейството и дома, насочва се към нови земи и светове. Така слушателят или читателят се запознава по свой начин с явления и събития, които са странни и необясними за

неговото съзнание. Получава знание, макар и с причудливия привкус на фантазията и измислицата, които превръщат грозното в прекрасно. Светът става красив, злото е победено и справедливостта тържествува.

Всички тези художествени особености на вълшебната приказка активно присъстват и в текста на българската народна приказка **„Тримата братя и златната ябълка”**. Времето на действието е неопределено: *„Една жена имала троица синове. В двора растяло едно ябълково дърво ...”*

Кога е живяла тази жена и защо точно в нейния двор започва да извисява клони ябълковото дърво - за слушателя и читателя това остава неизвестно. Но още в началото на приказния разказ точно е посочен броят на синовете. Те са трима. Особено очарование и странно въздействие върху въображението на слушателя има числото три. То сякаш притежава скрита тайна. Събужда интерес и любопитство. Очакването на нещо изключително повишава читателския интерес и вниманието на слушателя. Те са готови да приемат за истина и най-невероятното. Очакват чудо. И то става: *„В двора растяло едно ябълково дърво, което в годината раждало по една златна ябълка.”*

Вълшебната приказка въвежда невероятното и странното. Дървото, ражда не обикновена, а златна ябълка. Тя е само една. Провокирано е съзнанието. Човекът започва активно да мисли. Синовете са трима, а ябълката - само една. Човекът и чудото са противопоставени. Всеки герой във вълшебната приказка има своя мечта и своя красива цел в живота. Те са като златната ябълка, която всяка година ражда ябълковото дърво в двора на неизвестната жена от народа. Във всяка човешка душа „зрее” по една подобна, красива „златна мечта, макар и животът на всеки човек да е обикновен и твърде често лишен от вълшебства. Така, според народния разказвач, всеки има право на щастие и на вълшебна мечта, но тя трябва да стане реалност. Човекът се изпълва с желание да надмогне всички беди и реални препятствия в

живота, но да реализира вълшебството на своите мечти. Да се докосне до щастието и душата му да се озари от приказната светлина на доброто, което си направил за другите, но част от което остава и за теб.

Пътят към щастието е труден. Започват изпитанията. Всеки един от тримата братя се опитва да опази „златната ябълка” на човешкото щастие. За да има реална битка със злото, неизвестният народен разказвач въвежда образа на неznайната хала. Тя е неznайна, т.е. вълпяща всичко страшно и необяснимо в живота на хората, както и непреодолимите трудности в бита. Неслучайно неznайната хала всяка година взема или както казва народният разказвач: „... дохождала нощно време и открадвала ябълката.”

Красивата мечта за щастие изчезва. Човекът е лишен от вълшебната светлина на доброто, пробудило красиви желаниа в душата. Всеки трябва да отвоюва своето щастие. Пръв срещу злото се изправя най-големият син. Неговите средства за битка са познати, взети от бита на човешкия живот - торба с орехи. Те не са оръжие срещу злото. Затова и очакванията му за щастие остават излъгани. Халата отнася ябълката. „Златната” мечта отлита. Тя винаги принадлежи на онзи, който умее да се бори за нея. Най-големият син се прощава със „златната” си мечта. Подобна участ има и вторият, средният син на неизвестната жена от народа.

Времето за действие на приказния сюжет отмерва изтичането на две години. Идва ред на най-малкия - третия син в семейството, който едва на третата година ще премери сили с неznайната хала. Но числото три е вълшебно. То винаги посочва времето на големи трудности и изпитания, които ще определят най-достойния, най-силния, умен и храбър победител на злото. Но най-достойният е винаги третият син в семейството, на когото предстои и най-тежка битка с непознатото и страшното в живота. Той разчита само на себе си и на своя ум: „На третата година най-малкият син рекъл: „Мале, дай на мене ножа, аз ще отида да вардя ябълката.”

Не торба с орехи, а нож взема най-малкият син. Той се готви за отпор, готов е да победи. Чака страшната хала без страх: „Дошла халата и посегнала да вземе ябълката; той я ръгнал с ножа и халата избягала.” Човекът е убеден вече в своите сили и възможности, но цялостната и пълна победа е още далеч. Халата е само ранена. Злото е отстъпило пред човека, „избягало” е, но все още съществува, макар и скрито неznайно къде. Битката не е довършена. Колективната сила на рода и семейството е най-изпитаното средство за гарантирана победа над страшните сили на злото в живота. Затова и най-малкият син в семейството тръгва заедно с по-големите си братя да търси халата, да премахне злото от живота на хората.

Тъмнината е предпочитана художествена среда като място за действие на страшното и необяснимото от вълшебната приказка. Така силите на злото се свързват с тъмната, неизвестна страна на човешкото знание. Светът е разделен на светлина и мрак, на добро и зло.

В „Тримата братя и златната ябълка” страшната хала идва „посред нощ”, т.е. в най-тъмната част на нощта. Живее в пещера: „Като тръгнали по кървавите следи, стигнали до една пещера.”

Тъмнината е само част от света на злото. То обикновено обитава подземния свят, който е непознат и страшен. От три мата братя само най-малкият преодолява страха от неизвестното. Единствен той достига до дъното на пещерата и влиза в дома на страшната хала: „ Той влязъл и убил халата.”

За всяка героична постъпка се полага награда. Най-малката дъщеря на халата не получава златна ябълка, но в замяна получава обичта на най-смелия и достоен защитник на доброто и справедливостта - на третия, най-малък син на неизвестната жена от народа. Но за да достигнат до своето мечтано човешко щастие, и за двамата предстоят тежки изпитания. Това е задължително условие във вълшебната приказка, за да разгърнат героите всички качества на характера си, да изявят най-доброто от себе си. Да обичаш другия повече от себе си е едно от нравствените изпитания за героите на вълшебната приказка. Единствено най-малката, третата дъщеря на страшната хала и третият, най-малък брат се оказват безкористни в обичта. Пред тях се изправят нови препятствия и трудности. Ако ги преодолеят, ще заслужат обичта си един към друг.

В голямата битка с трудностите в живота героят на вълшебната приказка получава неочаквана помощ отвън. Тя е винаги заради добри дела и героични постъпки. Но този път най-малкият син получава вълшебен пръстен от третата, най-красива дъщеря на страшната хала заради обич. Нейното сърце е избрало именно този юнак, но той трябва да премине през нови страшни изпитания, за да заслужи обичта на девойката. Тя трябва да се убеди в силата на неговото добро. А обичта е също красиво добро в душата на човека.

За да помогне, третата дъщеря подарява пръстен, в който е скрита вълшебната сила на доброто и обичта.

Голямата битка за щастие се оказва непосилна за двамата по-големи братя. Те се стремят към красивата девойка, искат да я притежават, но тя вече принадлежи на друг - на третия, най-смелия син в семейството. Чуждото щастие не може да се подели. Става повод за спор между двамата по-големи братя, превръща се в изпитание за нравствените им добродетели.

Третият брат продължава битката срещу злото. Попада в долната земя, където среща нови беди. Хората страдат от нова страшна хала. Животът е немислим без вода, но в долната земя тя има висока цена - пожертвай човешки живот: „... *Има една хала, която не ни пуска да си налеем Вода, ако не ѝ дадем човек да изяде!...*”

Спасяването на човешки живот е сторено добро за всички. За юнака това е поредният подвиг, който ще го заведе при красивата девойка, останала на горната земя. Тя го чака и той се стреми към нея, но пътят към щастието е поредица от добри дела. Те правят хората щастливи, но и юнакът ще получи като дар своето лично, човешко щастие. Затова той не се поколебава и спасява царкинята от долната земя от надвисналата над нея беда: „*Царкинята се разплакала и една сълза капнала върху лицето на момъка, та го събудила. Щом станал, той грабнал ножа и пробол халата. Подир това водата потекла.*”

Хората са щастливи. Царят - също. Животът за всички тях става красив. Има смисъл. Сърцата им се изпълват с благодарност. На доброто искат да отвърнат с добро. Най-щастлив е царят. Сърцето му прелива от щастие. Царкинята е спасена и той е безкрайно щедър. Готов е да помогне и юнакът да постигне своето щастие. Героят мечтае да се завърне на своята земя, където го чака най-красивата за сърцето му девойка на света: „*Тогавя царят попитал момъка с какво да го дари. Момъкът отговорил: „Искам да изляза на моята земя.*”

Пътят към щастието е дълъг и труден. Изпълнен е с нови беди, но и с нови подвизи, които ще донесат добро за всички, които среща по пътя си юнакът.

За да извърви обратния път към горната земя, героят се изправя срещу ново зло. Не само хората, но и животните във вълшебните приказки страдат, изпитват тъга и радост. Птици и животни са одухотворени. Неслучайно в приказката **„Тримата братя и златната ябълка”** орлите и техните малки орлета говорят.

Триглава змия заплашва живота на орлетата. Злото е „тройно”. „Вълшебното” число „три” (триглава змия) показва силата на надвисналата беда. Но желанието за завръщане е по-голямо от злите сили в природата и в човешкия живот. Юнакът с един замах отсича и трите глави на страшната змия. Злото е победено.

Вълшебна, чудодейна сила има стореното добро. Орлите проговарят, което се случва само във вълшебните приказки: *„Ей, побратиме, какво добро искаш да ти сторим?”*

Доброто за юначния побратим е щастливото завръщане при своите на горната земя. Човекът ще „полети” на крилете на своята мечта, която приема образа на царствените красиви орли, готови да помогнат. Отвоювано е чрез вълшебството на доброто онова средство, което ще изнесе юнака на горната земя. Той ще полети към своето щастие, ще страда докрай, но ще го получи.

Вълшебната приказка винаги завършва с щастлив край. Героите страдат, борят се, но побеждават. Справедливостта тържествува. Всички са щастливи. Вечно добро и красота царуват на земята. Така завършва и приказката **„Тримата братя и златната ябълка”**: *„Той, като дошъл, погледнал пръстена и дрехите се направили. Тогава той взел девойката.”*